

Makadlovka řepná (*Scrobipalpa ocellatella*)

Kamil Holý

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i., Praha

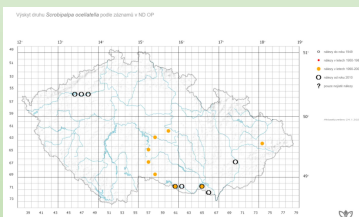

Makadlovka řepná je teplomilný druh z čeledi Gelechiidae. Housenky se vyvíjejí na rostlinách z čeledi laskavcovité (Amaranthaceae) a patří mezi škůdce řepy. Druh se u nás vyskytoval i v minulosti, ale teprve s oteplováním klimatu se dokázala namnožit do té míry, že se stala významným škůdcem cukrové řepy, který může škodit i na červené řepě.

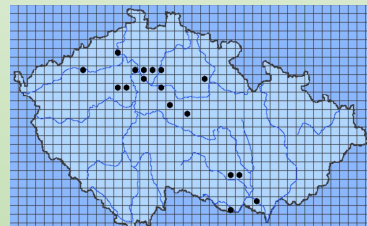
MATERIÁL A METODY

Dospělci makadlovky byli chytáni do delta lapáků s feromonem od firmy Csalomon v letech 2017-2022 od dubna do konce října. Na každé lokalitě byly 3 lapáky, letové křivky v grafech jsou vytvořeny z průměrných hodnot.

Napadení cukrovky housenkami makadlovky řepné bylo sledováno na více lokalitách Čech a Moravy vizuální prohlídkou rostlin ve stejném období, jako monitoring dospělců.

Výskyt makadlovky řepné dle Nálezové databáze AOPK

Zjištěné čtverce s m. řepnou na cukrovce v letech 2017-2022 – feromonové lapáky + housenky na rostlinách (vytvořeno na www.biolib.cz)

VÝSLEDKY A DISKUSE

Dospělci makadlovky řepné byli zjištěni na všech sledovaných lokalitách. Početnost v lapáčích kolísala v závislosti na ročníku, intenzitě ochrany a lokalitě. Vyšší početnost byla v nejteplejších oblastech, v okrajových (chladnějších) oblastech pěstování cukrovky byla nižší.

Mimo makadlovky řepné byly použity feromonové odparníky atraktivní i pro makadlovky rodu *Metzneria* (určení do druhu zatím nebylo provedeno), které byly na některých lokalitách v některých letech hojnější než m. řepná. *Metzneria* sp. létala od června do srpna.

Housenky byly nalezeny na většině pozemků s cukrovou řepou (pouze u Světlé n. Sázavou v roce 2017 nebyla žádná housenka/40 rostlin). Pokud řepa roste, preferují žír listů v srdéčku, pokud vlivem sucha řepa neroste a housenky zničí všechny mladé listy, mohou se prokousávat do horní části bulvy nebo se přemísť do řapíků starších listů a na listy, kde vytváří zámočky podobné housenkám zavíječů.

S ohledem na plošné rozšíření nebyly lokality s housenkami zaznamenávány, ale lze předpokládat, že se vyskytuje na všech polích s cukrovkou, což odpovídá desítkám faunistických čtverců. Plošné rozšíření potvrzují údaje pěstitelů cukrovky i zemědělských poradců.

Na všech sledovaných lokalitách byli zjištěni dospělci i housenky makadlovky a, že v posledních pěti letech je makadlovka řepná hojným druhem v celé oblasti pěstování cukrové řepy, což odpovídá oblasti termofytika a teplejším oblastem mezofytika. Zjišťování výskytu mimo oblast pěstování cukrovky nebylo prováděno, ale s ohledem na její nároky na teplotu bude její početnost s rostoucí nadmořskou výškou klesat.

Poškození srdéčka (vlevo) a bulvy

Housenky jsou nejčastěji mezi listy v srdéčku

Žír v řapíku a listech je vzácný, vyskytuje se až po zničení srdéčka

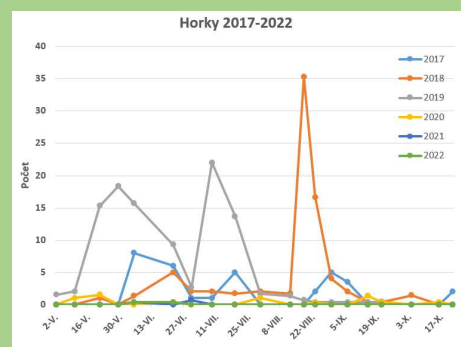
ZÁVĚR

- makadlovka řepná reaguje pozitivně na zvyšování teploty zvyšováním populační hustoty
- je hojná až velmi hojná v celé oblasti pěstování cukrové řepy, což odpovídá oblasti termofytika a teplejším oblastem mezofytika
- za rok vytváří několik prolínajících se generací, dospělci se vyskytují od dubna do října (listopadu), nejvyšší početnost bývá v srpnu
- populační hustota závisí na průběhu počasí, v teplejších a suchých letech vzrůstá, chladné roky bohaté na srážky jsou nepříznivé pro vývoj housenek
- s postupným oteplováním dojde k rozpínání areálu do vyšších nadmořských výšek a zvyšování početnosti, ale bez cukrovky, jako hlavní hostitelské rostliny, nebudou výskytu masové
- feromony lze použít ke zjištění výskytu makadlovky řepné i makadlovek *Metzneria* spp. při faunistickém průzkumu

Práce byla podpořena projektem MZe-RO0423.

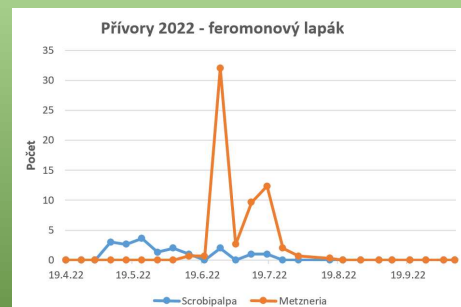
Lepkové dno s makadlovkami

Početnost makadlovky řepné ve feromonových lapáčích se mezi roky mění

Metzneria sp. mezi dospělci m. řepné

Odchyty makadlovky řepné a makadlovky *Metzneria* sp. ve feromonovém lapáku